

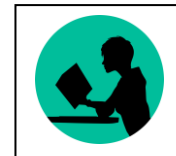


Kurzus címe	Alternatív vitarendezés
A gyakorlat témája	A mediáció 1.
A feldolgozás ideje	kb. 20-25 perc
Oktató	Dr. Rúzs Molnár Krisztina egyetemi docens

1. Ismétlés

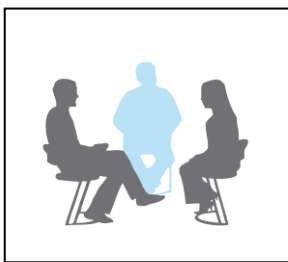
A mediációs eljárás természete
A peres eljárás természete
A tárgyalás jellemzői

2. A mediáció



A mediáció - fogalom

“A mediáció egy vitamegoldási eljárás, ahol a vitarendezési folyamatba egy kölcsönösen elfogadott 3. személy lép be oly módon, hogy nem hozhat a felekre nézve kötelező erejű döntést, hanem segít a feleknek a köztük fennálló kapcsolat javításában, a kommunikációjuk megerősítésében, hatékony problémamegoldó és tárgyalási eszközök alkalmazásával. A mediáció során így saját maguk által kialakított, kölcsönösen megfelelő tartalmú megállapodás születhet köztük.”¹



Honnan ered a mai modern mediáció?

Annak a folyamatnak, amelyet a mai tudásunk szerint mediációnak nevezünk, a gyökerei részben – a 19. és 20. századi munkaügyi viták rendezéséig nyúlik vissza. Ha a munkaügyi viták fajtáit felidézzük, emlékezhetünk a csoportosításra, amely szerint ezeket jogvitákra és érdekvitákra osztottuk.

¹ Moore, Christopher: The mediation process: practical strategies for resolving conflict, Jossey-Bass, 2015, p. 19.



Olvasólecke

Jogviták esetén létezik a felek jogait, illetve kötelezettségeit megállapító szabályozás, amelynek érvényesülését (vagy nem érvényesülését) a vitában állók egyike sérelmezi. Bíróság előtt érvényesíthető követelések.

Érdekvita esetében a vita éppen a felek jogait, illetve kötelezettségeit megállapító szabályozás megalkotása során merül fel. Mivel még nincs előzetes szabály, amelynek tartalma kötné a feleket nem érvényesíthető bíróság előtt – más megoldásra volt szükség. Egy, a vitában állók által elismert, tiszteletben álló személyt választottak a felek, aki igyekezett megegyezést létrehozni közöttük.

Ha a munkaügyi érdekviták megoldatlanok, az alternatíva... sztrájk.

A mediáció funkciója

A felek sokszor azért nem tudnak egymással megegyezésre jutni, mert hiányoznak azok a készségeik (tárgyalás), amelyekkel hatékony megoldás érhető el. Ez igyekszik pótolni a mediáció, ami több szerző szerint is egy asszisztált tárgyalás.

Tehát a 3. személy érdemben nem foglal állást, hanem „kommunikációban tartja” a feleket az általa alkalmazott technikák segítségével. A felek így – ideális esetben – eljutnak a megállapodásig, amelynek tartalmát igényeiknek, érdekeiknek megfelelően maguk alakítják ki.

Vagyis, ha mediációra kerül sor, arra lehet számítani, hogy ez egy együttműködésen alapuló, önkéntesen vállalt eljárás. Bizalmi jellegű, csak az érintettek vannak és lehetnek jelen (esetleg jogi képviselők). Jogi kérdéseken túl az érdekviták körébe tartozó felvetéseknek is helye van és a folyamat során felvethetők további kérdések is. Az eljárás menete strukturált, de rugalmas, a felek igényeihez, ill. az ügy jellegéhez igazodik, a strukturálásban a mediátor segíti a feleket. Elképzelhető, hogy megállapodással végződik, de erre nincs garancia. Nincs jogorvoslati lehetőség, ha a megállapodás tartalma végül mégsem felel meg, alternatíva pl. a peres eljárás lehet.

Az alábbi ábrán egymás mellé helyzetük a mediációs és a peres eljárás jellemzőit.

A mediációs eljárás	A peres eljárás
Együttműködésen alapuló, önkéntes eljárás	Kontradiktórius eljárás, az alperes részéről nem önkéntes
Bizalmi jellegű, csak az érintettek vannak és lehetnek jelen (esetleg jogi képviselők)	Főszabály szerint nyilvános; az esetek többségében jogi képviselő jár el
Jogi kérdéseken túl az érdekviták körébe tartozó felvetéseknek is helye van	Jogi relevanciával bíró kérdések
A folyamat során felvethetők további kérdések	Kereseti kérelemhez kötöttség



Olvasólecke

Az eljárás menete strukturált, de rugalmas, a felek igényeihez, ill. az ügy jellegéhez igazodik	Kötött, részletesen szabályozott eljárási szakaszokból álló folyamat
Elképzelhető, hogy megállapodással végződik (erre nincs garancia)	A feleket kötelező ítélet
Nincs jogorvoslati lehetőség, alternatíva pl. a peres eljárás	Jogorvoslati lehetőség

A mediáció alkalmazásához kedvező tényezők

A mediáció számára kedvező tényező (de nem szükségszerű) ha a vitában állók tartós vagy folyamatos kapcsolatban állnak egymással. Ha a vita bonyolult, összetett témaköröket tartalmaz, az szintén kedvez ezen eljárás igénybevételének. Amikor a



végeredmény kreatív megoldásoknak engedhet teret, és szükségesek a rugalmas keretek. Megfontolásra érdemes a mediáció, ha a bírósági eljárás összes költsége és/vagy időtartama aránytalanul magas lenne a hozadékkal szemben, ill. akkor is, ha a felek biztosítani szeretnék a nyilvánosság kizárását.

A mediáció akkor is alkalmas eszköz lehet, ha a felek már kísérletet tettek a vita rendezésére, de megakadtak és

holtpontra jutottak.

Az eljáráshoz ugyanakkor az is szükséges, hogy felek hajlandóak legyenek kipróbálni a mediációban való részvételt, és készek arra, hogy az eljárási szabályokban megegyezzenek a folyamat elején. (Meg tudnak állapodni abban, hogy egymást tisztelettel kezelik és végig hallgatják.)

A mediáció fajtái

A mediációnak mára négy alapvető fajtája alakult ki: facilitatív, evaluatív, transzformatív és narratív mediáció. Ezeknek a jellemző jegyeit vesszük sorra felsorolásszerűen az alábbiakban.

Facilitatív mediáció

- A középpontban a vita megoldása áll; ehhez a felek közötti kapcsolattal csak a szükséghez mérten foglalkozik; ami a vita megoldása szempontjából célravezető
- A mediátor a feleket az érdekorientált tárgyalási módszeren át vezeti a megállapodás lehetőségéig
- A felek érdekalapú döntést hoznak, vagyis a kimenet "win/win."

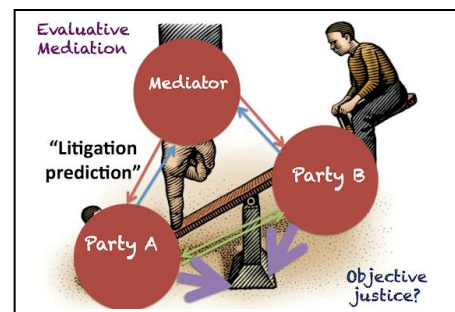


Olvasólecke

- Főszabály szerint a felek közösen találkoznak a mediátorral; Közvetlen kommunikáció történik. A felek döntenek el, mikor, milyen ajánlatot tesznek a másik fél számára.
- A felek kifejezhetik az érzéseiket, érzelmeiket, elvárásaikat a folyamatban, de ebben a mediációtípustban ezeket nem kifejezetten kezelik, nem dolgoznak velük.
- A felekre mint saját ügyük szakértőire tekint. Mediator guides the parties to make decisions that are fully informed. A mediátor nem vet fel javaslatot a helyzet megoldására, és befolyásolására sem tesz semmilyen kísérletet azzal, hogy ezt felajánlja.
- A felek legtöbbször képviselő nélkül járnak el, de lehetőség van arra, hogy a jogi képviselő a háttérből segítse a felet, ha pl. jogi relevanciával bír a kérdés merül fel vagy aláírás előtt átnézi a megállapodást.
- A mediátor a vita háttérében álló érdekek felderítésén dolgozik, hogy azt a felek saját maguk, valamint a másik fél számára is megfogalmazzák, kifejezzék.

Evaluatív mediáció

- A mediátor kiindulási alapja evaluatív szemléletben, hogy egy bírósági eljárás során a felek jogai, jogos érdekei várhatóan hogyan ítéltetnének meg a bíróság előtt.
- Az evaluatív mediátorok általában a vitában érintett terület szakértői (leggyakrabban jogi kérdésekről van szó), nem feltétlenül magának a mediációs eljárásnak a szakértői.
- A felekkel plusz információt közöl, javaslatot is megfogalmaz, befolyásoló eszközöket is bevet, a szakmai tapasztalatát is behozza a tárgyalási folyamatba.
- Nagyfokú beavatkozást jelent a mediátor részéről, a felek ügy feletti rendelkezési lehetősége kevésbé van jelen, majdnem döntőbírói attitűd jellemzi.
- A kompromisszum jellegű tárgyalási folyamatot ösztönzi.
- A mediátor az eljárás menetébe korlátozottan avatkozik be, a felek pozicionális tárgyalása jellemzi a folyamatot.
- Összemosódik a mediáció és a döntőbíráskodás határa, a mediátor további felelőssége fogalmazódik meg.



Narratív mediáció

- Azon a pszichológiai irányzaton alapszik, amely szerint az emberek a saját személyes valóságukat történeteken keresztül alakítják ki.



Olvasólecke

- A mediátorok elemzik a felek leggyakoribb beszélgetéseit, és abban segítenek, hogy a felek felidézzenek, ill. kifejlesszenek olyan új történeteket, amelyek békésebb értelmezést tesznek lehetővé.
- A mediátorok ennek eléréséhez döntően a kérdésfeltevés technikáját alkalmazzák.
- A narratív mediáció alkalmas arra, hogy a kevésbé domináns személyek álláspontja is felszínre kerüljön
- A kulturális különbségekhez jobban tud alkalmazkodni, mint a többi modell.

Transzformatív mediáció

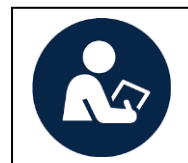
- Ez a forma a facilitatív mediációból nőtt ki. Elsőként Bush & Folger: *The Promise of Mediation* c. könyve említi
- A felek emberi kapcsolata és ennek védelme ugyanolyan fontos, mint a vita rendezése, és szemlélete szerint az előbbiből nő ki a vita rendezésének lehetősége
- A transzformáció éppen az emberi kapcsolatok megélésében következik be, ami a vita megoldásához
- Cél az érdekeken túl a felek szükségleteinek feltárása is, hogy ezeket a felek minél pontosabban megfogalmazzák, és a felek szempontjainak kölcsönös megértése és figyelembe vétele hangsúlyos szerepet kap
- Javítja a felek kommunikációs és döntéshozási készségeit



A felek tehát a mediációs vitarendezési technikán belül is többféle megközelítéssel találkozhatnak, s ennek megfelelően a vitarendezés útja, módja is eltérő lehet. A jogvitát is tartalmazó konfliktus esetén legtöbbször a facilitatív módszert alkalmazzák.

3. Ellenőrző kérdések

1. Mi a mediáció lényege?
2. Honnan ered a most ismert mediáció és mi volt kialakulásának oka?
3. A mediációnak milyen fajtái alakultak ki?
4. Jellemezze a facilitatív és a transzformatív típust!
5. Mely tényezők kedveznek a mediáció alkalmazásának?



Képek jegyzéke a képek sorrendjében:

<https://www.voicesofyouth.org/blog/my-experience-bangalore-mediation-centre>

<https://afitac.com/tag/mediation/>



olvasólecke

<http://mediationblog.kluwerarbitration.com/2017/05/21/mediator-as-co-creator/?print=print>

https://favpng.com/png_view/rabbit-rabbit-hat-clip-art-png/bHHZh1bm

Bibliográfia

Barcy Magdolna – Szamos Erzsébet: *Mediare necesse est* Animula Kiadó Budapest, 2002

Barcy Magdolna: *Konfliktusok és előítéletek* Orihold és Társai Budapest, 2012

Barinkai Zsuzsanna (et al.): *A mediáció - A közvetítői tevékenység* HVG Orac Budapest, 2006

Gyengéné Nagy Márta – Kőrös András (szerk.) *A bírósági közvetítésről – Mindenkinék* HVG Orac Budapest 2016

Kardos Ferenc: *Gyermekek központú közvetítés* Kapcsolatügyeleti mediáció Kapcsolat 2000 Pszichológiai Bt. 2011

Kertész Tibor: *Mediáció a gyakorlatban* Bíbor Kiadó 2010

Nagy Márta: *Bírósági mediáció* Bába és társai Kft. 2011.

Rúzs Molnár Krisztina: *Mediáció a munkajogban* Pólay Elemér Alapítvány szeged 2007

Sáriné Simkó Ágnes (szerk.): *Mediáció – közvetítői eljárások* HVG Orac Budapest 2012

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

„Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban”

Projekt azonosító:

EFOP-3.6.2-16-2017-00007

SZÉCHENYI 2020



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap



BEFEKTETÉS A JÖVŐBE